

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Факультет: *математики, природничих наук та
технологій*

Кафедра *філософії, політології та психології*

ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

СИЛАБУС

2021-2022 навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів та аспірантів з кожного предмета, що оновлюється на початку кожного навчального року.

Силабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри філософії, політології та психології.

Протокол від «30» вересня 2020 року № 3

В. о. завідувача кафедри

(Ю.В. Харченко)

Розробник: доктор філософських наук, професор Харченко Ю.В.

1. Електронна адреса:

Інша контактна інформація:

2. Опис навчальної дисципліни: Філософія та методологія науки

Спеціальність:	Спеціальність: 014.08 Середня освіта (Фізика)
Освітньо-наукова програма:	«Середня освіта (фізика)»
Рівень вищої освіти:	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Форма навчання:	Денна/заочна
Курс:	I
Семестр:	I,II

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни (Нормативна)
Кількість кредитів:	4
Блоків (модулів):	2
Загальна кількість годин:	120
Тижневих годин для денної форми навчання:	2
Лекції	24 год.
Практичні, семінарські	22 год.
Самостійна робота	74 год.
Вид підсумкового контролю:	Залік – I семестр/екзамен – II семестр
Сторінка дисципліни на сайті університету	
Зв'язок з іншими дисциплінами.	<i>Філософія, філософія науки, логіка, психологія, філософія фізики, філософія математики тощо.</i>

3. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Назви тем	Кількість годин

	усього	Денна/заочна ф. н.				с. р.
		л	п			
1						
Теоретична частина						
Тема 1. Роль та призначення науки. Наука як предмет філософського дослідження.		2	2			10
Тема 2. Становлення наукового знання в історії філософії.		2	2			10
Тема 3. Становлення і розвиток сучасної науки. Основні періоди.		2	2			10
Тема 4. Структура наукового знання. Розвиток наукового знання. Рівні наукового пізнання.		2	2			5
Тема 5. Наука як фундаментальна соціальна практика.		2	1			5
Тема 6. Науки як сфера етики. Наука як явище культури.		2	1			5
Тема 7. Методологія наукового дослідження.		2	2			5
Тема 8. Вплив філософії на формування наукової картини світу.		2	2			5
Тема 9. Синергетика та наука. Значення наукової раціональності як філософської проблеми.		2	2			5
Тема 10. Метод і методологія. Класифікація методів.		2	2			5
Тема 11. Методологія індуктивізму. Методологія фальсифікаціонізму.		2	2			5
Тема 12. Методологія конвенціоналізму. Методологія історизму.		2	2			4
Усього годин:	120	24	22			74

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Сміслові грані поняття науки	1. Багатогранність феномену науки. 2. Наука як система знань. 3. Наука як особливий вид діяльності. 4. Наука як соціальний інститут.	2
Тема 2. Становлення наукового знання в докласичний період	1. Історична поліморфність наукового знання. 2. Значення античності у становленні теоретичного знання. 3. Середньовічні погляди на теоретичне і експериментальне знання.	2
Тема 3. Основні періоди розвитку сучасної науки	1. Становлення сучасної науки в добу Нового часу. 2. Новації некласичного періоду розвитку науки. 3. Особливості постнекласичної наукової парадигми.	2
Тема 4. Структура наукового знання	1. Емпіричний рівень наукового дослідження. 2. Теоретичний рівень науки. 3. Взаємозв'язок теорії і емпірії. 4. Метатеоретичний ступінь наукового пізнання.	2
Тема 5. Динаміка наукового знання	1. Основні характеристики розвитку науки. 2. Еволюційні і революційні періоди розвитку науки.	2

	3. Кумулятивізм і теза про неспівмірність теорій. 4. Інтерналізм і екстерналізм у поясненні розвитку науки.	
Тема 6. Соціальна природа науки	1. Історичне становлення науки як соціального інституту. 2. Поняття наукового співтовариства. 3. Принципи наукової комунікації. 4. Зміна статусу науки в інформаційному суспільстві.	2
Тема 7. Етика науки	1. Ідеал ціннісно нейтральної науки і його невиправданість. 2. Поняття наукового етосу. 3. Екологізація і гуманізація наукової свідомості.	2
Тема 8. Наука як феномен культури	1. Наука і міфологічна свідомість. 2. Наука і релігія. Наука і філософія. Наука і мистецтво. 3. Постпозитивістське відкриття соціокультурної зумовленості науки. 4. Наука як символічна система. 5. Значення науки для формування сучасної цивілізації.	2
Тема 9. Метод і методологія. Класифікація методів.	1. Загальнонаукові методи і прийоми дослідження. 2. Загальнонаукові методологічні принципи як вимоги до наукової теорії: вимога перевірюваності. 3. Вимога максимальної узагальненості теорії. 4. Вимога перебачувальної сили теорії, вимога принципової простоти теорії.	2
Тема 10. Методологія індуктивізму.	1. Метод верифікації. Завдання індуктивно орієнтованої науки. 2. Неможливість створення методології прогноуючого характеру при дослідженні конкретних питань. 3. Судження як інструмент, істинність або хибність його ствердження. Істинність складного речення – функція істинності його складових. 4. Використання поняття істини при співставленні двох висловлювань.	2
Тема 11. Методологія фальсифікаціонізму.	1. Проблема зростання знання. 2. Перехід від аналізу структури до аналізу процесу. 3. Фальсифікаціонізм як кодекс методологічних угод.	2
РАЗОМ:		22 год.

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Читання спеціальної наукової літератури	74
РАЗОМ орієнтовно:		74 год.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравоної. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.

2. Філософія науки: курс лекцій / В.О. Ханстантинов. — Миколаїв: МНАУ, 2017. — 188 с.
3. Філософія науки: курс лекцій з вивчення дисципліни для здобувачів III рівня вищої освіти «доктори філософії» спеціальності 204 «ТВППТ» денної та заочної форми навчання // О. П. Сидоренко – Одеса: ОДАУ, 2019. –156 с.
4. Філософія науки : навчальний посібник / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.
5. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
6. Цехмістро У. З. Голістична філософія науки. – Харків: Акта, 2013. 279 – с.
7. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження : навч.- метод. посіб. для підготовки докторів філософії «Doctor of Philosophy» (PhD) / І. Г. Утюж [та ін.]. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 76 с.
8. Філософія: мислитель, ідеї, концепції: Підручник/ В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с.
9. Філософія: навч. посіб./ Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін.; за ред. І. Ф. Надольного. - 8-є вид., стер. – К.: Вікар, 2011. – 455 с.
10. Філософія: підручник/ С. П. Щерба, О. А. Заглада. – 3-є вид. – Житомир: Полісся, 2009. – 548 с.
11. Ратніков В .С. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник / В. С. Ратніков – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 291 с.
12. Добронравова І. С. Практична філософія науки/ І. С.Добронравова. – Суми, 2017. – 352 с.
13. Добронравова І. С. Філософія і методологія науки: підручник / І.С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. – К. : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2008. – 223 с.
14. Бартєнев, С.А. История и философия экономической науки: пособие к кандидатскому экзамену / С.А. Бартєнев. - М.: Магистр, 2011. - 271 с.
15. Батурич, В.К. Философия науки: Учебное пособие / В.К. Батурич. - М.: Юнити-Дана, 2013. - 303 с.
16. Батурич, В.К. Философия науки: Учебное пособие / В.К. Батурич. - М.: Юнити, 2015. - 303 с.
17. Бельская, Е.Ю. История и философия науки (философия науки): Учебное пособие / Е.Ю. Бельская, Н.П. Волкова. - М.: МАИ, 2014. - 224 с.
18. Бельская, Е.Ю. История и философия науки (Философия науки): Учебное пособие / Е.Ю. Бельская, Н.П. Волкова, М.А. Иванов; Под ред. Ю.В. Крянева, Л.Е. Моторина. - М.: Альфа-М, Инфра-М, 2012. - 416 с.
19. Бессонов, Б.Н. История и философия науки: Учебное пособие для магистров / Б.Н. Бессонов. - М.: Юрайт, ИД Юрайт, 2012. - 394 с.
20. Борзенков, В.Г. Философия науки. На пути к единству науки / В.Г. Борзенков. - М.: КДУ, 2008. - 320 с.
21. Борзенков, В.Г. История и философия науки. В 4-х т.Т. 1. История и философия науки. В 4-х книгах. Книга I: Общие вопросы: Учебное пособие / В.Г. Борзенков. - М.: МГУ, 2012. - 264 с.
22. Булдаков, С.К. История и философия науки: Учебное пособие / С.К. Булдаков. - М.: Риор, 2014. - 256 с.

23. Бучило, Н.Ф. История и философия науки: Учебное пособие / Н.Ф. Бучило, И.А. Исаев. - М.: Проспект, 2012. - 432 с.
24. Вальяно, М.В. История и философия науки: Учебное пособие / М.В. Вальяно.. - М.: Альфа-М, Инфра-М, 2012. - 208 с.
25. Гагаев, А.А. Философия здравого смысла: Критика оснований разума. Книга 2-1: Здравый смысл как основание науки. Ч.1: Здравый смысл в основаниях философии, математики, естественных, технических, социальных и гуманитарных наук / А.А. Гагаев, П.А. Гагаев. - М.: Ленанд, 2015. - 672 с.
26. Гришунин, С.И. Философия науки. Основные концепции и проблемы / С.И. Гришунин. - М.: КД Либроком, 2009. - 224 с.
27. Гусева, Е.А. Философия и история науки: Учебник / Е.А. Гусева, В.Е. Леонов. - М.: НИЦ Инфра-М, 2013. - 128 с.
28. Джексон, Т. Философия. Иллюстрированная хронология науки / Т. Джексон. - М.: АСТ, 2017. - 224 с.
29. Канке, В.А. Специальная и общая философия науки. Энциклопедия: Словарь / В.А. Канке. - М.: Инфра-М, 2018. - 80 с.
30. Каракко, П.С. Философия и методология науки: В.И. Вернадский. Учение о биосфере и ноосфере / П.С. Каракко.. - Мн.: Экоперспектива, 2008. - 262 с.
31. Кохановский, В.П. Философия науки: Учебное пособие / В.П. Кохановский, В.И. Пржиленский, Е.А. Сергодеева. - М.: Норма, 2017. - 416 с.
32. Крянев, Ю.В. История и философия науки (Философия науки): Учебное пособие / Ю.В. Крянев, Е.Ю. Бельская, Н.П. Волкова. - М.: Альфа-М, 2016. - 366 с.
33. Лебедев, С.А. Философия науки: краткая энциклопедия (основные направления, концепции, категории) / С.А. Лебедев. - М.: Академический проект, 2008. - 692 с.
34. Лебедев, С.А. Философия науки: Терминологический словарь / С.А. Лебедев. - М.: Академический проспект, 2011. - 269 с.
35. Лебедев, С.А. Философия науки: Учебное пособие для магистров / С.А. Лебедев. - Люберцы: Юрайт, 2015. - 296 с.
36. Лебедев, С.А. Философия науки: общие проблемы / С.А. Лебедев. - М.: МГУ, 2012. - 336 с.
37. Лебедев, С.А. История и философия науки / С.А. Лебедев, В.А. Рубочкин. - М.: Моск. университета, 2010. - 200 с.
38. Лебедев, С.А. Эпистемология и философия науки. Классическая и неклассическая: Учебное пособие / С.А. Лебедев, С.Н. Коськов. - М.: Академический проект, 2014. - 295 с.
39. Лешкевич, Т.Г. Философия науки: Учебное пособие / Т.Г. Лешкевич, И.К. Лисеев. - М.: Инфра-М, 2018. - 512 с.
40. Мамзин, А.С. История и философия науки: Учебник для магистров / А.С. Мамзин, Е.Ю. Сиверцев. - Люберцы: Юрайт, 2016. - 360 с.
41. Мареева, Е.В. Философия науки: Учебное пособие / Е.В. Мареева, С.Н. Мареев, А.Д. Майданский. - М.: Инфра-М, 2018. - 544 с.
42. Мареева, Е.В. Философия науки: Учебное пособие для аспирантов и соискателей / Е.В. Мареева, С.Н. Мареев, А.Д. Майданский. - М.: Инфра-М, 2012. - 333 с.
43. Маринко, Г.И. История и философия науки. В 4-х т. Т.2. История и философия науки. В 4-х книгах. Книга 2: История и философия наук об управлении: Учебное пособие / Г.И. Маринко. - М.: МГУ, 2012. - 240 с.

44. Матяш, Т.П. История и философия науки (для аспирантов) / Т.П. Матяш, Е.Ю. Положенкова, К.В. Воденко. - М.: КноРус, 2014. - 384 с.
45. Могилевский, Б.М. Природа глазами физика. (Философия науки) / Б.М. Могилевский. - М.: КД Либроком, 2013. - 272 с.
46. Никитич, Л.А. История и философия науки: Учебное пособие / Л.А. Никитич. - М.: Юнити, 2012. - 335 с.
47. Никифоров, А.Л. Философия и история науки: Учебное пособие / А.Л. Никифоров. - М.: Инфра-М, 2018. - 384 с.
48. Новиков, А.С. Структурный анализ науки: Проблемы. Поиски. Открытия. (Философия научного поиска) / А.С. Новиков. - М.: Ленанд, 2015. - 480 с.
49. Оришев, А.Б. История и философия науки: Учебное пособие / А.Б. Оришев, А.А. Мамедов, К.И. Ромашкин. - М.: Риор, 2016. - 109 с.
50. Островский, Э.В. История и философия науки: Учебное пособие / Э.В. Островский. - М.: Вузовский учебник, 2014. - 200 с.
51. Петров, Ю. История и философия науки. Математика, вычислительная техника, информатика / Ю. Петров. - СПб.: ВHV, 2012. - 448 с.
52. Платонова, С.И. История и философия науки: Учебное пособие / С.И. Платонова. - М.: Риор, 2019. - 128 с.
53. Пржиленский, В.И. Философия юридической науки: Учебное пособие / В.И. Пржиленский. - М.: Норма, 2017. - 352 с.
54. Рузавин, Г.И. Философия науки: Учебное пособие / Г.И. Рузавин. - М.: Юнити, 2012. - 400 с.
55. Светлов, В.А. Философия и методология науки: Учебное пособие / В.А. Светлов, И.А. Пфаненштиль. - М.: Инфра-М, 2019. - 288 с.
56. Смирнова, О.В. Философия науки и техники: Учебное пособие / О.В. Смирнова. - М.: Флинта, 2014. - 296 с.
57. Старостин, А.М. Философия науки: Учебное пособие / А.М. Старостин и др. - М.: Дашков и К, 2016. - 368 с.
58. Степин, В.С. История и философия науки / В.С. Степин. - М.: Академический проект, 2014. - 424 с.
59. Степин, В.С. Философия и методология науки / В.С. Степин. - М.: Академический проект, 2015. - 716 с.
60. Франк, Ф. Философия науки: Связь между наукой и философией. Пер. с англ. / Ф. Франк. - М.: Издательство ЛКИ, 2010. - 512 с.
61. Шишков, И.З. История и философия науки / И.З. Шишков. - М.: Ленанд, 2018. - 664 с.
62. Kharchenko Julia, Kharchenko Sergej, Olena Sidorkina, Alla Fabrika and Oleg Rusul 2020 Features of application of fundamental knowledge in innovative space: ontological aspect E3S Web of Conferences **157**, 04012 (2020) DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202015704012>
63. Kharchenko Julia, Kharchenko Sergej, Lavrinenko Svetlana and Antipova Olga 2020 Management of social virtuum as a singular space-time continuum and its logistics: phenomenological divergence and convergence E3S Web of Conferences **175**, 15036 (2020) DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202017515036>
64. Kharchenko Julia, Sergej Kharchenko, Olena Sidorkina, Alla Fabrika and Oleg Rusul 2021 Sustainability of social being as an effect of transforming non-random events into constructive energy (synergetic and transcendent approaches) E3S Web Conferences

